

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»
Спеціалізація А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
Протокол № 09 від 21 січня 2026 р.

м. Івано-Франківськ – 2026

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи арт-терапії
Викладач (-і)	Деренюк Мар'яна Петрівна – доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Контактний телефон викладача	097-809-66-26
Е-mail викладача	mariana.dereniuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очно/дистанційно (вівторок 14:00-16:00)
2. Опис навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Практикум з арт-терапії» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти професійних знань і практичних умінь щодо використання арт-терапевтичних технологій у психолого-педагогічній та соціальній діяльності. Курс орієнтований на розвиток здатності застосовувати мистецькі методи як інструмент емоційної підтримки, особистісного розвитку, корекційної роботи та психологічного супроводу різних категорій клієнтів.</p> <p>У межах дисципліни розглядаються теоретичні засади арт-терапії, її історія становлення, основні напрями та підходи, а також психолого-педагогічні механізми впливу мистецтва на емоційну та когнітивну сферу особистості. Значна увага приділяється особливостям використання різних арт-терапевтичних технік – ізотерапії, музикотерапії, казкотерапії, пісочної терапії, лялькотерапії, фототерапії тощо. Окремий акцент робиться на питаннях професійної етики, безпечного середовища, індивідуальної та групової роботи, а також меж компетентності фахівця.</p> <p>Навчальна дисципліна передбачає вивчення таких ключових аспектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • теоретико-методологічні основи арт-терапії; • психологічні механізми впливу мистецької діяльності на особистість; • основні напрями та техніки арт-терапії; • організація індивідуальної та групової арт-терапевтичної роботи; • особливості застосування арт-терапії в освітньому, соціальному та реабілітаційному середовищі; • створення безпечного та ресурсного терапевтичного простору; • професійна етика й межі відповідальності фахівця; • оцінювання результативності арт-терапевтичної роботи. <p>Практичний компонент дисципліни передбачає виконання арт-терапевтичних вправ, моделювання професійних ситуацій, розроблення та апробацію авторських занять, аналіз кейсів і проведення фрагментів арт-терапевтичної роботи. Здобувачі набувають досвіду використання мистецьких засобів для зниження емоційної напруги, розвитку саморефлексії, формування позитивного образу «Я» та підтримки психоемоційного благополуччя.</p> <p>Дисципліна є особливо актуальною в умовах зростання психологічних навантажень і соціальних викликів, коли фахівець має володіти інструментами емоційної підтримки та розвитку особистісних ресурсів клієнтів. Її зміст сприяє підготовці компетентних спеціалістів, здатних професійно й етично застосовувати арт-терапевтичні технології у своїй діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: формування у здобувачів вищої освіти професійної готовності до застосування арт-терапевтичних методів і технік у психолого-педагогічній, соціальній та консультативній діяльності; розвиток практичних умінь використання мистецьких засобів для емоційної підтримки, особистісного розвитку та психологічного супроводу різних категорій клієнтів; формування відповідального та етичного підходу до арт-терапевтичної практики.</p> <p>Цілі: засвоєння теоретичних основ арт-терапії, її напрямів, методів і можливостей застосування у професійній діяльності;</p>	

формування практичних навичок використання основних арт-терапевтичних технік у індивідуальній та груповій роботі;
 розвиток здатності добирати арт-терапевтичні методи відповідно до вікових, психологічних та соціальних особливостей клієнтів;
 оволодіння вміннями створення безпечного, підтримувального та ресурсного арт-терапевтичного середовища;
 формування навичок аналізу емоційного стану та психологічних ресурсів особистості засобами мистецької діяльності;
 ознайомлення з етичними нормами, межами професійної відповідальності та особливостями роботи з чутливими запитамі;
 розвиток рефлексивних умінь і здатності до професійного самостереження та саморозвитку;
 формування готовності інтегрувати арт-терапевтичні технології у власну професійну практику відповідно до потреб клієнтів і контексту професійної діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Результатом вивчення дисципліни має бути сформованість таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 02. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

СК 04. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

СК 05. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

Програмні результати навчання:

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності та обирати ефективні шляхи їх вирішення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
7	A5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Теоретичні основи арт-терапії. Поняття та історія розвитку арт-терапії. Внесок Маргарет Наумбург та Едіт	2		4

Крамер у становлення метод. Арт-терапія в контексті психоаналізу (ідеї Зигмунд Фрейд) та аналітичної психології Карл Густав Юнг. Сучасні напрями та підходи в арт-терапії.			
Тема 2. Психологічні механізми арт-терапевтичного процесу. Символізація та проєкція в творчості. Метафора як терапевтичний інструмент. Несвідоме у творчому самовираженні. Ресурсність і катарсис у процесі арт-терапії.	2		4
Тема 3. Методи та техніки арт-терапії. Ізотерапія (малюнок, живопис). Колаж, асамбляж, мандалотерапія. Пісочна терапія. Ліплення та робота з глиною. Основи інтерпретації арт-продукту.	2		4
Тема 4 Організація та етика арт-терапевтичної роботи. Принципи побудови арт-терапевтичного заняття. Структура сесії (вступ, основна частина, рефлексія). Етичні норми та межі компетентності спеціаліста. Професійна позиція арт-терапевта.	2		4
Тема 5. Арт-терапія у структурі професійної діяльності фахівця. Арт-терапія як напрям професійної психологічної практики. Компетентності арт-терапевта (професійні, особистісні, етичні). Документація та планування арт-терапевтичної роботи. Супервізія та професійна підтримка спеціаліста. Профілактика професійного вигорання.	2		4
Тема 6. Інтегративні підходи та сучасні напрями арт-терапії. Поєднання арт-терапії з когнітивно-поведінковими техніками. Групова арт-терапія. Онлайн-формати арт-терапевтичної роботи. Перспективи розвитку арт-терапії в Україні та світі.	2		4
Тема 1. Теоретичні підходи в арт-терапії та їх застосування у професійній діяльності.		2	4
Тема 2. Механізми творчої діяльності та самовираження.		2	4
Тема 3. Методи та техніки арт-терапії: аналітичний огляд.		2	4
Тема 4. Організація та структуризація арт-терапевтичної діяльності.		2	4
Тема 5. Арт-терапія у професійному середовищі.		2	4
Тема 6. Інтегративні підходи та перспективи розвитку арт-терапії.		2	4
Тема 7. Арт-терапія у розвитку комунікаційних та командних навичок.		2	4

Тема 8. Арт-терапія як інструмент професійного самовдосконалення.		2	4
Тема 9. Аналіз та інтеграція арт-технік у професійну практику.		2	4
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Оцінювання здійснюється за національною шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи та системою ECTS. (Див. [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.](#) .

Форма підсумкового контролю – залік.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за накопичувальною системою. Розподіл балів є таким:

- практичні заняття – 50 балів (50%);
- тестування до практичних занять – 25 балів (25%);
- індивідуальний (творчий) проєкт – 25 балів (25%).

Максимальна кількість балів – 100.

Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування дисципліни – 50 балів.

Обов'язковий мінімум для зарахування:

- не менше 25 балів за роботу на практичних заняттях;
- не менше 15 балів за тестування;
- не менше 10 балів за індивідуальний (творчий) проєкт.

Здобувач, який за підсумком усіх видів поточного контролю не набрав 50 балів, має право на повторне складання заліку (відомість №2) після ліквідації академічної заборгованості на консультаціях викладача.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	зараховано	A
80-89		B
70-79		C
60-69		D
50-59		E
26-49	не зараховано	FX
1-25		F

Вимоги до письмових робіт

Упродовж вивчення дисципліни здобувачі освіти виконують письмові роботи у формі тестових завдань та індивідуального (творчого) проєкту.

	<p>Тестування проводиться на платформі дистанційного навчання університету (https://d-learn.pnu.edu.ua/).</p> <p>Тести спрямовані на перевірку:</p> <ul style="list-style-type: none"> • засвоєння теоретичного матеріалу; • розуміння основних понять і категорій дисципліни; • уміння застосовувати знання у практичних ситуаціях; • сформованість аналітичного мислення. <p>Максимальна кількість балів за кожен тест – 100 балів, які переводяться у підсумкову оцінку відповідно до коефіцієнта електронного журналу. Загальна вага тестування у структурі підсумкової оцінки становить 25 балів (25%).</p> <p>Тест вважається складеним успішно за умови отримання не менше 60% правильних відповідей.</p> <p>Індивідуальний (творчий) проєкт є обов’язковим видом письмової роботи та передбачає самостійне опрацювання визначеної теми з елементами аналізу, узагальнення та практичного застосування матеріалу.</p> <p>Проєкт повинен відповідати таким вимогам:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обсяг – 10–15 сторінок (без списку використаних джерел); • наявність чіткої структури (вступ, основна частина, висновки, список джерел); • використання актуальних наукових та навчально-методичних джерел; • дотримання академічної доброчесності; • належне технічне оформлення (шрифт, інтервал, поля, посилання). <p>До проєкту додається мультимедійна презентація.</p> <p>Максимальна оцінка – 25 балів.</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>Практичні заняття спрямовані на формування професійних умінь і навичок, розвиток аналітичного мислення та застосування теоретичних знань у практичній діяльності.</p> <p>Під час занять здобувачі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • беруть участь в обговоренні питань теми; • виконують ситуаційні вправи та практичні кейси; • презентують результати роботи; • проходять поточне тестування; • застосовують інтерактивні та цифрові інструменти навчання. <p>Максимальна кількість балів за практичну роботу протягом семестру – 50 балів.</p>
<p>Вимоги до індивідуального завдання</p>	<p>Індивідуальний (творчий) проєкт виконується обсягом 10–15 сторінок (без урахування списку джерел) та включає: вступ; 3-4 розділи основної частини; висновки; список використаних джерел; додатки (за потреби).</p> <p>До проєкту додається презентація, підготовлена у PowerPoint, Google Slides або Canva.</p>

	<p>Максимальна оцінка – 25 балів.</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>23–25 балів – повне та логічне розкриття теми, самостійність, практична цінність, якісна презентація;</p> <p>19–22 бали – достатній рівень розкриття теми з незначними недоліками;</p> <p>15–18 балів – часткове розкриття теми, помилки в оформленні;</p> <p>1–14 балів – формальний характер роботи або невідповідність вимогам.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>До підсумкового контролю (заліку) допускаються здобувачі освіти, які виконали всі передбачені навчальною програмою види робіт та набрали мінімально необхідну кількість балів за результатами поточного контролю.</p> <p>1. Обов’язкові умови допуску:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виконання всіх видів навчальної діяльності, передбачених робочою програмою дисципліни (практичні заняття, тестування, індивідуальний (творчий) проєкт). 2. Набір не менше 50 балів за результатами поточного контролю. 3. Набір мінімально встановлених балів за кожним видом роботи: <ul style="list-style-type: none"> ○ не менше 25 балів – за практичні заняття; ○ не менше 15 балів – за тестування; ○ не менше 10 балів – за індивідуальний (творчий) проєкт. 4. Відсутність академічної заборгованості. 5. Відпрацювання всіх пропущених занять. <p>2. Порядок відпрацювання пропущених занять</p> <p>Пропущені заняття підлягають обов’язковому відпрацюванню незалежно від причин пропуску.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пропущені заняття з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком, погодженим із викладачем. • Пропущені заняття без поважних причин відпрацьовуються протягом двох тижнів після пропуску. • Формами відпрацювання можуть бути: усне опитування, виконання додаткового практичного завдання, проходження тестування або підготовка письмової роботи за темою заняття. <p>3. Умови направлення на додатковий контроль</p> <p>Здобувач освіти, який:</p> <ul style="list-style-type: none"> • не виконав усі передбачені види робіт у встановлений термін; • або набрав менше 50 балів за результатами поточного контролю; • або не ліквідував академічну заборгованість, направляється на додатковий контроль (талон №2).

	<p>У такому випадку здобувач зобов'язаний доопрацювати всі невиконані завдання, повторно пройти контрольні заходи та ліквідувати академічну заборгованість у терміни, визначені чинним Положенням про організацію освітнього процесу.</p> <p>4. Врахування результатів</p> <p>Усі відпрацьовані завдання та повторно отримані оцінки враховуються в загальній системі оцінювання знань та впливають на підсумковий результат з дисципліни.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – залік.</p> <p>Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) формується шляхом сумування балів, отриманих за всі види діяльності протягом семестру.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Відвідування занять: Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 25% (сума балів за практичні заняття і самостійну роботу) до екзаменаційної роботи не допускається. У такому випадку до початку сесії здобувач може отримати допуск, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>). Студент, який не набрав мінімум 50 балів за курс, має право перездати екзамен на талоні №2, №3 відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)»

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 510 (вул. Бандери, 1) або в режимі онлайн, за допомогою e-mail, viber, telegram, zoom.

Студент, який навчається за **індивідуальним графіком**, має опрацювати самостійно весь матеріал і виконати всі види контролю відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання.

8. Рекомендована література

Базова

1. Арт-терапія: курс лекцій: навчальний посібник. О.С. Колпакчи. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 288 с.
2. Вознесенська О.Л. Ресурси арт-терапії на допомогу вимушеним переселенцям. Практичний посібник. К. : Human Rights Foundation, 2015. 50 с.
3. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.О. Деркач, О.М. Скар та ін.; [за заг. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. К.: Золоті ворота, 2017. 312 с.
4. Ільченко І.С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с.
5. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Частина 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
6. Калька Н., Ковальчук З., Одинцова Г. Практикум з арт-терапії: навчально- методичний посібник. Частина 2. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 148 с.
7. Калька Н., Легка А. Основи арттерапії: практичний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2024. 107 с.
8. Кошель А.П., Кульбако Н.П. Використання елементів арттерапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», методистів, вихователів закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку Чернігів: ФОП Баликіна О.В., 2020.90 с.
9. Мірошніченко О.А. Арт-технології: Навчально-методичний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім Бук-Друк», 2024. 180 с.
10. Назаревич В., Борійчук І. Метафора (психологія зображення). К.: WISE BEE, 2017. 224 с.
11. Подкоритова Л.О. Рефлексія, самопізнання, психологічна самопоміага: тренінги та арт-терапевтичні методики: навчально-методичний посібник. Видання друге. Хмельницький: Центр інноваційної педагогіки та психології Хмельницького національного університету, 2018. 128 с.
12. Станішевська А.І. Арт-терапія : навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. 172 с.
13. Тараріна О. Практикум з арт-терапії: скриня майстра. К.: Астамір-В., 2025. 224 с.
14. Тараріна О. Супервізія в арт-терапії: складні випадки та делікатні теми у роботі психолога. К.: Астамір-В., 2023. 352 с.

Викладач:

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК